

Esas Sayısı : 2018/108

Karar Sayısı : 2019/5

“... ”

Davacı vekili müvekkili belediyenin banka nezdindeki hesaplarına ve taşınmaz konulan haczin kaldırılmasını talep etmiş, yargılama sırasında ise 07/09/2016 tarihinde yürürlüğe giren 6745 sayılı sayanın 35. maddesi ile 2972 sayılı Kanuna geçici 12. maddeye ekleme yapıldığını, yürürlüğe giren bu hükmün kesinleşmemiş dava ve icra takiplerine uygulanacağını hüküm altına alındığını, bu çerçevede somut uyuşmazlık karşısında hacizlerin kaldırılmasını talep etmiştir.

Somut olayda takibe dayanak olan ilam içeriğinin ilama konu taşınmazın yapılan imar uygulaması sonucunda bedele dönüşen davacı payına isabet eden tazminat talebine ilişkin bulunduğu, davacının belediye olduğu, adı geçen ilam çerçevesinde belediye aleyhine haciz uygulandığı, icra takibinin ise iptale konu kanunun yürürlük tarihi olan 07/09/2016 tarihi öncesi başlatıldığı, haciz uygulandığı, iptale konu hükmün somut olayda uygulanması halinde belediye lehine karar verilmesi ihtimali bulunduğu, bu itibarla iptale konu hükmün somut olayda uygulanma kabiliyeti alabileceği kabul edilmiştir.

Bu çerçevede 07/09/2016 tarihinde yürürlüğe giren 6745 sayılı Yasanın 35. maddesi ile 2942 sayılı Yasaya eklenen geçici madde 12 hükmü ile 24/02/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Hükümlerine Göre Yapılan İmar Uygulamalarından Doğan İdarelerin Taraf Olduğu Her Türlü Alacak ve Bedel Arttırım Davalarında Taşınmaz Değerinin Takdire İlişkin Düzenlemelerin yanında adı geçen hüküm ile 2942 sayılı kanunun geçici 6. maddesinin 3., 7., 8. ve 11. fıkra hükümlerinin bu madde kapsamındaki dava ve icra takipleri için de uygulanacağı, devam eden dava ve icra takiplerinin ise bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılacağını, adı geçen madde atıf yapılan 2942 sayılı Yasanın geçici 6. maddesinin 11. fıkrası ile “...Bu madde uyarınca ödenecek bedelin tahsili sebebiyle idarelerin mal, hak ve alacakları haczedilemez.” hükmünün iptale konu cümle iptal edilmediği takdirde ise uygulanacağı açıktır.

Somut olayda davaya esas olan icra dosyasının açılış tarihinin, 04/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa 20/08/2016 tarihli ve 6745 sayılı kanunun 35. maddesi ile eklenen geçici 12. maddesinin yürürlük tarihinden önce olması ve geçici 12. maddenin ikinci fıkrasının “...onbirinci fıkra hükümlerinin” uygulanma dönemini belirten ikinci cümlede yer alan “Devam eden dava ve icra takipleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır.” cümlesinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası hükümlerine aykırı olduğu değerlendirilmektedir.

İptale konu olan düzenlemenin yer aldığı 6745 sayılı Yasanın kamulaştırma ile ilgili davamızı esastan etkileyen 35. maddesi ile Kamulaştırma Kanununa eklenen Geçici 12. maddesi aşağıdaki gibidir.

35. madde: 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkındaki Kanun Hükümlerine göre yapılan imar uygulamalarından doğan idarelerin taraf olduğu her türlü alacak ve bedel arttırım davalarında taşınmazın değeri: uygulamanın tapuda tescil edildiği tarih değerlendirme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle tespit edilir. Tespit edilen bu bedel, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi tablosu esas alınmak suretiyle dava tarihi itibarıyla güncellenir ve ortaya çıkan gerçek bedel hak sahibine ödenir. Bu Kanunun Geçici 6.

Esas Sayısı : 2018/108

Karar Sayısı : 2019/5

maddesinin üçüncü, yedinci, sekizinci ve onbirinci fıkrâ hükümleri, bu madde kapsamındaki davalar ve icra takipleri içinde uygulanır. Devam eden dava ve icra takipleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır.”

Bu çerçevede;

İptale konu olan “Devam eden dava ve icra takipleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır” hükmü Anayasanın 2. maddesinde düzenlenmiş olan hukuk devleti ilkesine aykırıdır.

Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda, adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçman, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağı sayan, yargı denetimine açık olan, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir. (Anayasa Mahkemesi Başkanlığının 2012/931 E, 26/06/2014 tarihli kararı)

Somut olayda yürürlüğe giren ve iptale konu cümle, geçmişe etkili ve kesin nitelik kazanan, takibe esas mahkeme ilamının infazını engelleyen sonuç doğurmaktadır. En önemlisi de mahkeme ilamı ile alacaklı olan vatandaş lehine oluşan kazanılmış hakkı ortadan kaldıran ve bu suretle ise hukuk güvenliğini ortadan kaldıran nitelik taşımaktadır. Oysaki kural olarak kanunların geçmişe yürümemesi ve kazanılmış hakların korunması hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez alt kurallarındandır.

Anayasa Mahkemesinin yerleşik kararlarında da belirtildiği üzere “Kişilere hukuk güvendiğinin sağlanması, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin ön koşullarındandır. Hukuk devleti, hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir. Hukuk güvenliğinin sağlanması, bu doğrultuda yasaların geleceğe yönelik öngörülebilir belirlemeler yapılabilmesine olanak verecek kurallar içermesinin gerekli kılar. Geriye dönük düzenlemelerle kişilerin haklarının, hukuki istikrar ve güvenlik ilkesi gözetilmeden kısıtlanması hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz. Hukuk devletinin gereği olan hukuk güvenliğinin sağlama yükümlülüğü kural olarak yasaların geriye yürütülmemesini gerekli kılar. Yasaların geriye yürümezliği ilkesi uyarınca yasalar, kamu yaran ve kamu düzeninin gerektirdiği, kazanılmış hakların korunması, mali haklarda iyileştirme gibi kimi ayrık durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Yürürlüğe giren yasaların geçmişe ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindedir.

Öte yandan, hukuk devletinin hukuk güvenliği ilkesi belirliliği de gerektirir. Belirlilik ilkesi, yükümlülüğün hem kişiler hem de idare yönünden belli ve kesin olmasını, yasa kuralının, ilgili kişilerin mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini makul bir düzeyde öngörmelerini mümkün kılacak şekilde düzenlenmesini gerekli kılar.” (Anayasa Mahkemesi Başkanlığının 2010/7 E ve 22/12/2011 Tarihli kararı) Bu çerçevede ilamda davacı olan takip alacaklısının ilamın infazına engel olacak şekilde düzenleme yapılacağını normal hukuk düzeni içinde öngörmesi beklenmemelidir.

Esas Sayısı : 2018/108

Karar Sayısı : 2019/5

Yarın hangi sürprizle karşılaşacağı endişesi taşıyan bireylerin var olduğu toplumda, demokratik gelişim hiçbir zaman istenilen seviyeye gelemmez. Bu nedenle hukuk devletinin, vatandaşlarına hukuki güven içinde yaşadıklarını her an hissettirmesi zorunludur. Unutulmamalıdır ki hukuk devleti ilkesinin gerçek anlamda özümsemediği bir ülkede bireyler kazanılmış haklarına dokunulacağı endişesiyle değil, dokunulmayacağı güvencesiyle yaşar. (Mehmet Altundış, Hukuki Güvenlik İlkesi, Sayfa 92) İptale konu olan cümlenin yürürlüğe girdiği tarih itibariyle, takip alacaklısının bir sürprizle karşılaştığı objektif açıdan tartışmasıdır.

Hukuk devleti ilkesinin sağlanabilmesi için yukarıda açıklanan şekli kuralların asıl varlık nedeni ise, bu tip sürprizlerle kişilerin karşılaşmayacağı noktasındaki güvenin verilmesidir.

Açıklanan doktrin ve Anayasa Mahkemesi Başkanlığının karar içerikleri karşısında iptale konu olan cümle ile takip alacaklısının kazanılmış haklarının yok edilmesi ve kanun hükmünün geriye etkili sonuç doğurması hukuk devleti ilkesine açıkça aykırıdır.

Bu durum bu açıdan cümlenin Anayasa'nın m.2 hükmüne aykırı olduğunu ortaya koymaktadır.

“Devam eden dava ve icra takipleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır.” cümlesi Anayasanın 10. maddesinde belirtilen “kanunun eşiklik ilkesine de aykırıdır.”

Zira adı geçen ve takibe esas ilama ait aynı uyuşmazlık ile ilgili aynı tarihte açılan ve daha erken hükme bağlanan, takip hukuku çerçevesinde infaz işlemlerine daha erken başlanan ilam alacaklılarının alacaklarına kavuşma imkanı sağlandığı halde aynı tarihte açılan ve değişik nedenlerle geç hükme bağlanan, bu nedenle infaz işlemlerine daha geç başlanan ilam alacaklılarının, iptale konu cümlenin yürürlüğe girmesi nedeniyle alacaklarına kavuşma imkanının engellenmesi kanun önünde eşitlik kuralına aykırıdır. Anayasa Mahkemesi Başkanlığının yerleşik kararlarında da belirttiği üzere eşit statü ve hukuki duruma haiz bulunanlara aynı kanun hükmünün uygulanmaması eşitlik kuralı ihlaline yol açar.

İptale konu cümle bu yönden Anayasa m.10 hükmüne aykırıdır.

3- İptale konu “Devam eden dava ve icra takipleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır.” cümlesi adil yargılanma hakkını düzenleyen Anayasanın 36. maddesine aykırıdır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının diğer bir alt unsuru ise kesin olan bir mahkeme kararının zamanında uygulanmamasıdır.

Devlet, bir devlet kurumu aleyhine verilen mahkeme kararıyla ortaya çıkan borcunun ifa etmemek için ekonomik kaynak yokluğunu mazeret olarak ileri süremez. (Burdov, Rusya, Paragraf 34-38) Buna karşın ekonomik kaynak yokluğu, özel bir şahıs veya şirket aleyhindeki nihai mahkeme kararın icra edilmemesine gerekçe olabilir. (Bobrova, Rusya, Paragraf 16-17) İptale konu olan cümle nedeniyle takip borçlusu olan devlet kurunun lehine, ekonomik kaynak yokluğu nedeniyle avantaj oluşturulması bu çerçevede mümkün değildir. Mahkeme kararının uygulanmasındaki belli bir gecikme, mahkemeye erişim hakkının özüne zarar vermemesi şartıyla kabul edilebilir. (Burdov) (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Adil Yargılanma Hakkının Korunması, Avrupa Konseyi İnsan Hakları El Kitapları, Avrupa Konseyi, Strazburg, 2012, Sayfa 37)

Esas Sayısı : 2018/108

Karar Sayısı : 2019/5

İptale konu olan cümle, mahkeme kararının uygulanmasındaki gecikme bir yana süresiz olarak mahkeme kararının infaz edilmesinin ise kısıtlamaktadır ve giderek ortadan kaldırmaktadır. Bu durum Anayasa'nın m. 36 hükmündeki adil yargılanma hakkının açık ihlalidir.

4- İptale konu "Devam eden dava ve icra takipleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır." cümlesi Anayasanın m.138/son fıkrası hükmüne de aykırıdır. Zira 138. Maddenin son fıkrasına göre yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu ve bu organlar ile idarenin mahkeme kararlarını değiştiremeyeceği ve yerine getirilmesini geciktiremeyeceği kurallarına yer verilmiştir.

İptale konu cümle, mahkeme karar ile mülkiyet hakkı ihlal edilen kişinin bu ihlal nedeniyle hak etmiş olduğu alacağın tahsiline ilişkin ilamı açıkça etkisiz bırakacak niteliktedir. Zira mahkeme ilamı ile, kişinin mülkiyet hakkının ihlal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının tazminine yönelik alacağa hükmedilmesi önemli olmakla birlikte kişinin hakkına kavuşması açısından gerekli ve yeterli değildir. Zira önemli olan mahkeme ilamının infaz edilmesidir. İptale konu cümle, mahkeme ilamının infazını açıkça geciktirmektedir. Bu gecikmenin kabul edilebilir bir hukuki gerekçesi ise mevcut bulunmamaktadır. Mahkeme ilamlarının infazının geciktirilmesi veya hiç yapılmaması açıklanan Anayasa hükmüne aykırıdır.

Öte yandan mahkeme kararların infazının gecikmesindeki makuliyetin özel koşullar karşısında ve adil yargılanma hakkının özünü ihlal etmemek şartıyla söz konusu olabileceği düşünülse dahi (Billur Yatlı Soydan, Vergi Yükümlüsünün Hakları, Sayfa 149) iptale konu cümle ile belediyenin haczi kabil mallarının, kanun yürürlüğe girmeden önce devam eden icra takipleri açısından süresiz ve sınırsız uygulanması noktasında özel koşulun varlığını gerektirir ve uluslararası sözleşmelere uygun neden olmadığı gibi adil yargılanma hakkının özünü de yukarıda açıklandığı üzere ihlal etmektedir.

O halde mahkeme kararları içeriğinin ve mahkemece yapılan yargılamanın temel hukuk ilkelerine uygun olması önemli ise de bu kararların infaz aşamasının da temel hukuk ilkelerine uygun gerçekleştirilmesi de zorunludur. Nitekim iptale dayanak olan Anayasanın m.138/son fıkra hükmü de bu amacın gerçekleştirilmesine yöneliktir.

SONUÇ: Davaya esas olan icra dosyasının açılış tarihin 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Kanunun 35. maddesi ile eklenen geçici 12. maddesinin yürürlük tarihinden önce olduğu ve geçici 12. maddenin ikinci fıkrasının "...onbirinci fıkra hükümlerinin" uygulanma dönemini belirten ikinci cümlede yer alan "Devam eden dava ve icra hakimleri ise, bu madde hükümlerine göre sonuçlandırılır." cümlesinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m.2, m.10, m.36, m.138/son hükümlerine aykırı olduğu değerlendirilmekle bu cümlenin iptaline karar verilmesini talep etmek gerekmiştir."